

אגישמקע ווארט

גליון תת"ה פרשת אחרי מות - קדושים י"ב אייר תשפ"ה

אגדה ובקיאות

"אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ה' וימותו"

(ט"ז א')

אם הוזכר "אחרי מות" בתחילת הפסוק, מדוע נכפל עוד פעם בסופו, בתיבת "וימותו"?

עוד יש להתבונן, "בקרבם לפני ה' - וימותו", וכי בעת שאדם מתקרב אל ה' יכול למות? הייתכן? הרי כל עמל האדם הוא, להתקרב ולעלות דרגה אחר דרגה בקרבת אלוקים, וכיצד מתו עבור כך?

אלא שקושיא אחת מתורצת בחברתה. שהתורה באה ללמדנו מדוע אירע, ואיך אירע "אחרי מות" לפי ש"בקרבם לפני ה'" - כלומר: שהתקרבו לפי הבנתם, בלי ציווי מפורש, ולכן "וימותו"! וללמדנו שבעבודת השם אין שום מקום, בו יכול האדם לעשות משהו מדעתו ומהרגשתו העצמית, בין לטוב ובין לרע! ומכיוון שכפי שכתוב בפרשת שמיני "ויקריבו אש זרה" - ומדוע היא זרה? לפי "אשר לא ציווה אותם" (י, א) שאם אין ציווי, הרי האש זרה, וה"בקרבם", אף היא קירבה שלהם, וזו א"כ קירבת אלוקים - זרה! ולפיכך - וימותו!

כעין זה יש לדייק בפסוק "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (י"ט, ח) שגם ב"ואהבת לרעך כמוך" שזהו לכאורה דבר טוב ומובן לאדם, ועלול לחשוב שהכל לפי הבנתו, גם שם צריך לזכור את ה"אני ה'!"

שצריך ללכת לפי גדרי ההלכה בלבד, ולא לסטות כי הוא זה מכל הנפסק בשו"ע, בשל ה"ואהבת לרעך כמוך". ואם מתעקש האדם לדבוק ב"ואהבת לרעך כמוך" - בלי השו"ע - הרי הזניח ושכח את ה"אני ה'", והרי זה ממילא אהבה - זרה!...

וכך הוא בכל מצוות התורה כולם לא להקריב אש זרה. ולפיכך ממשיך הפסוק "ואל יבא בכל עת אל הקודש" וגו', רק "בזאת יבא אהרן אל הקודש" הכל רק איך שכתוב, ומתי שכתוב!

(לב שלום)

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו"

(ט"ז ל')

יש להבין, מדוע צריך עוד 'טהרה' אחר כפרה? וכן יש לדקדק, מה טעם כפל הפסוק לשון טהרה פעמיים, גם 'לטהר אתכם' וגם 'תטהרו'?

ביאר בעל "הכתב והקבלה":

אמרו רבותינו (יומא פו:): כי בכוחה של תשובה להפוך זדונות לזכויות, והנה ללשון 'טהרה' יש שתי משמעויות, האחת - הסרת

הזוהמה והפסולת, כמו 'זהב טהור', שהוא זהב אך ונקי מכל סיג ופסולת. השניה - זוהר וצחות, כדברי הכתוב (שמות כד, י): "וכעצם השמים לטוהר".

כנגד שתי משמעויות אלו דיבר הכתוב: "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" - אם אתם תשתדלו להיטהר ולהסיר מכם כל פסולת וזוהמת החטאים והפשעים, אזי "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם" - ה' יסיר וינקה את כל חטאתיכם, ולא עוד אלא שהמלוכלך עצמו יתהפך להיות מצוחצח ומזהיר, כי הזדון עצמו יתהפך לזכות.

(שניים מקרא)

"כי ביום הזה יכפר עליכם" (ט"ז, ל')

הרבה צורבים תוהים כיצד יכול האדם באשר הוא אדם, לעזוב את רצונותיו, שעמם נברא, ולחזור בתשובה שלמה.

ע"ז מפרש החיי אדם בהל' עשיית - השיבנו אבינו לתורתך - כי זו הדרך והתנאי הראשון להגיע אל ההמשך של "קריבנו מלכינו לעבודתך" ואח"כ והחזירנו בתשובה שלימה, וכלומר: שאיך זוכים לתשובה? ע"ז באה ההקדמה השיבנו אבינו לתורתך! כשתתישב מול הגמרא, כאן יישרת פניך מול הקב"ה!!

כי התורה מרוממת את האדם ומוציאה אותו מן הטיט והרפש של ה"אני", המציני והנבוב, בו נובר האדם ללא הפוגה... תתייגע ותזיע מול הדף גמ', תתעלה בחכמת התורה ולבך יפתח להבין תבונה, בהווית דאביי ורבא, חוץ מהווית גופך ועצמך, ורק אח"כ תוכל לעלות ל"קריבנו מלכינו לעבודתך".

שהרי כן אמרו חז"ל "ולעבדו זו תפילה, ואמרו גם כן ולעבדו - זו תלמוד" וכן בהמשך שם "ואמרו עבדו בתורתו ועבדו במקדשו" (ספרי עקב פיסקה ה') וכלומר: שע"י התורה תתעלה להפוך את התורה ל"עבודה" שבאה עם התפילה וכל עבודת ה', ובכך, החזירנו בתשובה שלימה לפניך!!

וזוהי הטהרה האמיתית, שאם טובלים את כל הרמ"ח והשס"ה בים התלמוד, ע"י פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, ובכל זה אתה מרגיש אשריך בעוה"ז.

כאן טובל האדם בתוך מקווה שיש בו ארבעים סאה של הוויית ה' יתברך, ואם יש השיבנו לתורתך הרי ממילא יהיה לבסוף והחזירנו בתשובה.

(לב שלום)

"ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם והכרתי אותה מקרב עמה. כי נפש הבשר בדם היא" (י"ז, י-יא)

התורה נותנת טעם והסבר מדוע אסרה אכילת הדם באיסור כה חמור שענשו כרת באומרה: "כי נפש הבשר בדם היא".

דברים מופלאים כותב ה"אור החיים" הק':

הכתוב בא לפרש מה טעם נכרתת נפש האוכלת דם, לפי שבדם בעלי החיים יש מה'נפש', ובאכילת הדם נותן הוא בתוכו את הנפש הבהמית.

אלא שיש להקשות מדוע אמר הכתוב "נפש הבשר", ולא אמר 'כי נפש בדם היא'?

ברם נתחכם הכתוב לפרש ולהשיב על שאלת השואל, מדוע נאסר רק דמה של הבהמה ולא בשרה, והרי גם בבשר קיימת חיות הבהמה, ואם כן מה טעם אין הבשר גורם פגם בנפש האוכלו? על כך משיבה התורה באומרה שאין הדבר כן, והנפש הבהמית אינה מצויה בבשר כל עיקר, אלא "כי נפש הבשר בדם היא", הדם הוא אשר מחיה את הבשר, ואין נפש בבשר כל עיקר.

תכונה זו היא המבדילה בין בני האדם לבין בעלי החיים. בבני האדם, התפשטות חיוניותו היא גם בבשר וגם בעצמות, והוא נקרא בספרי הקבלה 'הבלא דגרמי', כי גם לאחר כמה שנים מפטירתו היא עודנה נשארת בעצמות. לכן הצדיקים אינם נרקבים, ומאידך הרשעים, שנמשלו כבהמות, אינם עומדים לתחיית המתים, כי גם עצמותיהם מתייבשות ונרקבות, וכלתה הנפש והלכה לה כרוח הבהמה.

(אור החיים)

"את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם" (י"ח ד')

עיקר עבודתו של יהודי, אומר ה'כתב סופר', היא, להתקדם. לא לעמוד תחתיו, ולא לקפוא על שמריו, אלא לעלות ולהתעלות במדרגות הקדושה. 'ללכת בהם', כפי שאומר הפסוק שלנו.

מעשה נפלא סיפר לנו רופא העיניים ד"ר צבי דיסטניק, ממנו אפשר ללמוד מה פירושה של התקדמות בעבודת השם.

מיוחדנו זה זוכה לבדוק את עיניהם של כמה מגדולי ישראל הבולטים בדורנו. פעם, כאשר מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן הגיע לביקורת שגרית, וד"ר דיסטניק ביצע את שלבי הבדיקה הרגילים, כמו הכנסת טיפות לעין וכו', נשמעה לפתע שאלה בפיו של ראש הישיבה: "דוקטור, האם לא משעמם לך?"

ד"ר דיסטניק, לא הבין אל מה רומזים דבריו של הגראי"ל.

בעומק הפרשה ריתחא דאורייתא

"ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" (י"ח ה')

בגמ' (עי' סנהדרין עד.) דרשו מהפסוק כאן "וחי בהם ולא שימות בהם" והיינו שבמקום סכנה מותר לעבור על דיני התורה.

ותמוה מאוד, דהרי הפרשה כאן מיירי בפרשת עריות וקיי"ל כמ"ד דבגילוי עריות יש דין יהרג ואל יעבור אפי' בצינעא.

כה"ק החת"ס בספר תורת משה כאן וכתב דמצוה ליישב קושיא זו, ויעוי' בפנים יפות ובס' פני דוד לחיד"א כאן שג"כ הרגישו בקושיא זו, ות' קושיא זו לפי דעת התוס' בכתובות ג: שבגילוי עריות היכא שאין מעשה אין דין יהרג ואל יעבור,

מה ענין השעמום לבדיקה שהוא מבצע עכשיו? ומרן שליט"א המשיך: "הרי אני לא הראשון, ולא האחרון, העובר אצלך את הבדיקות הללו? האם זה לא משעמם לעשות כל פעם את אותן בדיקות?".

ראש הישיבה לא הסתפק בכך, אלא הוסיף ואמר עוד: "צריך לזכור שהאדם הלומד תורה, כאשר הוא לומד תוספות אחד אפילו כמה מאות פעמים, הוא נהנה בכל פעם ופעם, ותמיד הוא מחדש שם דברים שלא היו בפעם הקודמת, וכך בכל ענין וענין בתורתנו הקדושה. וזאת בניגוד גמור לכל ענייני העולם, שהאדם עשוי להשתעמם בהם".

דבר גדול מאוד למדנו כאן, וישר כוח לד"ר דיסטניק שהעביר לנו את הדברים של ראש הישיבה, מאירים כנתינתם בסיני.

(כתב סופר)

"ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצור" (י"ט ט')

הפסוק הקודם העוסק באיסור 'פיגול' מסיים: "ונכרתה הנפש ההיא מעמיה", ומיד ממשיכה התורה במצוות פאה ולקט. מה פשר סמיכות זו?

מפרש ה"אור החיים" הק': רמזה התורה לבל יאמר האדם שהזיד והתחייב כרת, שכבר אין הוא צריך לשמור עצמו מעשיית רע שהרי בין כך ובין כך כבר נתחייב כרת. לכן המשיכה התורה ואמרה: "ובקצרכם את קציר ארצכם", אף כאשר גרם האדם לעצמו "שנקצר קציר ארצו" שהוא עונש הכרת, עם כל זאת - "לא תכלה פאת שדך לקצור" אותה במעשים רעים אחרים, לפי שעונש כרת אינו על כל הנפש, אלא רק על הענף שבו רמוזה מצווה זו, ועדיין יש ענפים אחרים הדבוקים בשרשם. והנה כי כן, לכל נפש ישראל יש שרשים למעלה כנגד כל מצוות התורה, ולכן אף אם נכרת ענף אחד, עדיין עליו לשמור על הענפים האחרים שבנשמתו לבל יכרתו.

זאת ועוד: "ולקט קצירך לא תלקט" - אפילו בענף החטא עצמו אל יוסיף לחטוא, כי צריך לדעת את מאמר האר"י הק', כי בטבע הקדושה להשאיר במקום בו היתה מעט רושם, ואף אם נכרת

ועל אופן זה משמיענו הפסוק שיש וחי בהם, (והחיד"א הוסיף בזה דהנה בב"י יו"ד סי' קנ"ז כתב דלשיט' התוס' בגוונא שאדם נתקשה לאשתו ואונסים אותו לבא על אשה אחרת אין דין יהרג ואל יעבור כיון שאין כאן מעשה, ועל כה"ג משמיענו הפסוק שיש דין וחי בהם, ועי"ש שרמז כן בלשו' הפסוקים כאן דמיירי בכה"ג ושאינו יושב וחי בהם).

ויעוי' בבעל הטורים כאן שכתב וז"ל, וחי בהם, וסמך ליה לא תקרבו לגלות ערוה לומר אע"פ שצויתי וחי בהם לא תקרבו לגלות ערוה כי בגילוי עריות יהרג ואל יעבור, ע"כ. וכע"ז כתב כאן באוה"ח וז"ל, אמר פסוק ראשון סמוך למצות עריות ולא התנה הכתוב אשר יעשה וגו' וחי בהם, ואמר פסוק ב' לצוות על שאר המצוות ואמר וחי בהם, לדייק ולומר שבמצוות שנאמרו בפסוק שלפנינו שלא אמר וחי בהם, יהרג ואל יעבור, ע"כ. ומדבריהם מבואר שאדברא הפסוק בא להשמיענו שבעריות יהרג ואל יעבור.

(פנינים מבי מדרשא)

שאלות מענינות בהלכה

(בענינים שונים, מבית הגר"ח קנייבסקי)

שאלה: עובדה הוי, סיפר לי חכ"א, שהלך פעם עם הגה"צ ר' יהודה סגל זצ"ל ממנצ'סטר והיו שרוכי הנעל שלו פתוחים, סגר לו הגה"ל את השרוכים וביקש ליטול ידיו, אמר לו הגה"צ הנ"ל כי אין צריך ובדידיה הוי עובדה שהלך עם מרן הח"ח זצ"ל, והיו שרוכי נעליו פתוחים, סגר לו השרוכים וביקש ליטול ידיו, אמר לו הח"ח שאין צריך, כי רק אם נוגע בתחתית הנעל מקום שהולכים עליו אז צריך נט"י.

תשובה: שאלתי לחזו"א כשסוגרים השרוכים אם צריך נט"י, ואמר לי שאם נגעו ידיו בעור צריך נט"י, ואם לא - אין צריך.

(דרך שיחה)

לחם שלימה! והנה, ע"י שהתחיל לעשות מסחר עם הסידור שלו הוא קיבל הרבה לחם, והתחיל לאכול כל כך הרבה עד שנחלה ומת.

נו, תראה איזה רשע ומושחת הוא היה. אם כבר יש לו סידור, איך הוא היה כזה רשע - למכור את הזכות להתפלל בסידור תמורת לחם? אי לכך, אינני רוצה יותר להכיר יהודים, לא רוצה לדעת מכלום.

אמר לו הרב סילבר: למה אתה מסתכל דווקא על אותו יהודי מסכן וטיפש, אשר מכר חצי שעה תפילה בסידור תמורת חצי מנת לחם או שעה תמורת מנה שלימה? למה אתה לא מסתכל על כל אותם יהודים צדיקים שהיו מוכנים לתת את מנתם לחמם הדלה תמורת תפילה בסידור? הרי כ"כ הרבה יהודים היו מוכנים לכך, עד שאותו מסכן אכל כ"כ הרבה לחם עד שנחלה ומת. למה אתה מסתכל רק על הצד השלילי ולא על הצד החיובי?

זוהי דוגמא לסיפור שאדם סבור שטמון בו מסר אחד, בעוד שבעצם עליו ללמוד ממנו בדיוק את הדבר ההפוך, ועל דרך זה אפשר לקיים את הציווי "בצדק תשפוט עמיתך" ע"י שמביטים על הצד החיובי שבו.

(תפארת שמשון)

"הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא"
(י"ט, י"ז)

עה"פ במשלי "אל תוכח לך פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך" (ט' ח') נשאלת השאלה הרי החכם אינו זקוק לדברי תוכחה, ותוכחה צריך דוקא הלא?

וביאר האלשי"ך: "אל תוכח לך" בשעה שאתה בא להוכיח אדם אל תהיה פונה אליו ואומר לו לך שכמוך, רשע שכמוך, מפני מה אתה עושה כן! אלא: "הוכח לחכם" - אמור לו: היתכן? היאך זה שאדם נבון וחכם כמוך יעשה מעשה שכזה. ורק בדרך זו ישיעו עליו דבריו לטובה.

וכן יש לבאר כאן בפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך" היינו תפנה אליו כאיש הפונה אל עמיתו, אל חבר וידיד, "ולא תשא עליו חטא" ולא תפנה אליו כאל חוטא ורשע, כי אז לא יהיה לדברך כל השפעה.

(יקרה מפנינים)

הענף מכל מקום עדיין נותר הרושם במקום הזה, ולכן ציוותה התורה "ולקט קצירך לא תלקט" ברוב פשעים, כי חפץ השי"ת שבאמצעות הלקט ההוא שנותר יתעורר האדם לשוב בתשובה לפני ה' וירחמהו. הלא אמרו חז"ל (יומא פו.) שאפילו עבר אדם על כריתות ומיתות בית דין, יכול הוא להתכפר עליהם, וכמאמר הנביא (הושע יד, ב): "שובה ישראל עד ה' אלקיך", ודרשו חז"ל (שם) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד. דהיינו, אף שנכרת החוט המאחר עד כסא הכבוד ולא נשאר אלא חלק קטן בקרבן, התשובה מקרבת אותו עד כסא הכבוד.

(אור החיים)

"לא תגנובו" (י"ט, י"א)

בעשרת הדברות נאמר "לא תגנב" בלשון יחיד, ואילו כאן נאמר "לא תגנובו" בלשון רבים.

בטעם הדבר אומר רבינו הגר"א (מובא בספר הליקוטים): בעשרת הדברות מדובר בגונב נפשות, וחטא זה אינו שכיח ומצוי אלא רק באדם מופקר ומושחת ביותר, לכן הוא נאמר בלשון יחיד. אבל גניבת ממון שעליה מדבר כאן הפסוק, הריהו דבר מצוי ושכיח בין הבריות, לפיכך נקט בזה הכתוב בלשון רבים.

כך כתב הרמח"ל ב"מסילת ישרים" (פרק יא): "והנה אנחנו רואים, שאע"פ שלא רוב בני האדם גנבים בגלוי הם, דהיינו שישלחו יד ממש בממון חבריהם לקחת ולשום בכליהם, אעפ"כ, רובם טועמים טעם גניבה במשאם ומתנם, במה שוירו היתר לעצמם להשתכר איש בהפסידו של חבירו ויאמרו, להרויח שאני..."

בדרך צחות היה אומר בעל ה"ישמח משה":

"לא תגנובו" מדבר באופן כללי אל כל אחד ואחד, ואילו "לא תגנובו" מדבר אל אדם נכבד ונשוא פנים, אשר הדרך היא לדבר עמו בגוף שלישי, בלשון כבוד - "לא תגנובו"... ללמדך, כי כולם אסורים בגניבה, גם הנכבדים ובעלי הכח...

(שנים מקרא)

"בצדק תשפט עמיתך" (י"ט, טו)

בתקופת השואה, כשהצבא האמריקאי נכנס למחנות הריכוז והחל לטפל בשרידים ובפליטים, שימש רבי אליעזר סילבר זצ"ל בתור הרב הצבאי, ובתור שכזה נכנס לעובי הקורה לטפל בכל אותם פליטים חסרי כל.

והוא סיפר על מעשה שארע לו שם:

במסגרת פעילותו הוא ניסה לדבר על לב הפליטים ולנחם אותם, וגם לארגן חיים יהודיים בקרב הפליטים. בין השאר הוא ארגן מניינים, אבל היה שם יהודי אחד שבשום אופן לא רצה להצטרף למנין. הוא טען בתקיפות: אינני רוצה להכיר ביהדות, לא רוצה מנין ולא תפילה ולא שום דבר. הוא כעס על הקב"ה ועל כל היהודים גם יחד.

הרב סילבר שאל אותו: הרי כולם סבלו כמוך בצורה שאי אפשר לתאר ולספר. מדוע אתה כועס יותר מכולם, עד שאפילו להכנס ולענות 'אמן' יהא שמיה רבא' אינך מוכן?

השיב לו אותו יהודי: כשלקחו אותנו למחנות, היה שם יהודי אחד שהצליח להגניב למחנה סידור. הוא פירסם בין היהודים שמי שרוצה להתפלל מתוך הסידור שלו [בהיחבא כמובן] במשך חצי שעה, צריך לתת לו בתמורה חצי ממנת הלחם היומית. ואם הוא רוצה להתפלל שעה שלמה - עליו לשלם תמורת כך מנת

ואהבת לרעך כמוך

"מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך, לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו ורוצה בכבוד עצמו, והמתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא" (רמב"ם הלכות דעות פרק ו)

פתח רבי יעקב גלינסקי את דרשתו ואמר:

הקדמה אספר לכם. פעם נכנסתי לרב מפוניבז', והוא פנה אלי בשאלה, ר' יעקב אשאל אותך שאלה. אחד חולם לו שהוא נכנס לתוך יער גדול והתנפלו עליו אריות, דובים, נמרים - כל גן החיות עליו. מה אפשר לעזור ליהודי הזה?

הסתכלתי עליו, על הרב מפוניבז' כמי שאינו יורד לסוף דעתו, והוא המשיך:

"אני אגיד לך. אפשר לעשות דבר אחד - לעזור אותו, והחלום יעלם" לא העליתי בדעתי למה הרב מפוניבז' מתכוון, אך הוא מיהר להסביר את עצמו: "כך גם בדרשותי, ר' יענקל', אין צורך לאמר לאנשים מוסר אלא רק לעזור אותם, וכאשר הם יתעוררו, הרי הם ישתפרו לבד בכוחות עצמם. כל אחד יודע את החסרונות של עצמו ואין להתנער מהעפר, מה שצריך הוא, לעזור את השומעים משנתם".

רבתי. גם בלי דבריו של הרב מפוניבז' איני חושב חס ושלוש, שיש לי זכות להגיד לאחרים מוסר, רק כמו שרבי חיים בריסקער אמר "כשאני מדבר לפני ציבור, אני מדבר לעצמי, והציבור שומע. ואם תשאלו אותי - אם כן, תעמוד בפינה ליד הקיר ותדבר עם עצמך, אם אעשה כן יגידו שאיני נורמלי, לכן אני מדבר לאחרים".

על "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה" סיפרתי בהזדמנויות שונות את הסיפור הידוע, ואם כבר שמעתם, תשמעו שנית.

רבי שמשון ורטהימר שימש כרב בווינה לפני שלש מאות שנה. והוא נקלע לויכוחים עם הכמרים על "אתה בחרתנו מכל העמים" - עם ישראל לעומת הגויים. הכמרים התלוננו על התחושה הרווחת בקרב היהודים, שהם עם נבחר, וכפי שאכן כתוב בתורה "ואבדיל אתכם מן העמים והייתם לי לעם", התווכחו הכמרים עמו רבות וירדו לחיי, עד שהמלך אמר: כבוד הרב, די לויכוחים, יש לך אפשרות אחת להראות את צדקתך - בהוכחה מעשית, כי אם הצדק איתך בבקשה, תוכיח בעליל כי קיים הבדל בין גוי ליהודי.

"טוב, אדוני המלך, אני אראה לכם בצורה מוחשית את ההבדל בין גוי ליהודי. רק תערוך לי סעודה דשנה, לגויים לבד וליהודים לבד, ובסעודה יתבררו העניינים.

תשגר הזמנות והודעה, כי ביום השלישי הבא - נקבעה ארוחה מטעם המלך. משעה שש עד שמונה בערב סעודה ערוכה כיד המלך בשביל הגויים. ומשעה שמונה עד עשר בלילה ליהודים (בניהולו של הרב ורטהימר). ומדוע אני מחלק את הסעודה, כי האוכל של היהודים אינו האוכל של הגויים, ובעזרת ה' בסעודה תוכלו להוכיח בהבדל בין העמים.

הגויים המוזמנים הגיעו. חשובי עיר הבירה - באו לאכול ולשתות. הם מצאו לפנייהם שולחנות מלאים כל טוב. אבל דבר אחד היה חסר - מזלגות וכפות. המשרת יצא לברר את סיבת הדבר, ולאחר כמה רגעים שב והודיע בשם המלך "לא לגעת באוכל בלי מזלג וכף", טוב, ממתנים. חלפו עוד רגעים ארוכים והנה נכנסו מלצרים, עם מזלגות של מטר וחצי כל אחד, גם כפות של מטר וחצי... "לאכול רק עם המזלגות!" הכריזו.

הגויים החלו להסתובב סביב עצמם: "אין מגיעים לאוכל? מה המלך משוגע?" (תחשבו קצת ותבינו, שלא שייך לתפוס בידית המזלג ולהכניס לפה את האוכל התפוס בשיני המזלג, כאשר המזלג ארוך כל כך).

הם ניסו בדרכים שונות, אולי כך, שמה בצורה אחרת. חלפו עשר דקות ראשונות של מאמצים ללא הצלחה. מצידם כבר היו אוכלים ככה כבהמות בעשר אצבעותיהם, אך אסור! המלצרים עברו בין המסובים והזהירו שוב

ושבו בשם המלך: "בלי כף וללא מזלג לא לגעת". כאשר חלפה שעה, האוכל נשאר כמות שהוא. ואות ניתנה לסיום הסעודה.

אמרו הגויים לעצמם אנחנו לא נזוז מכאן. נמתין - לראות מה היהודים יעשו, וממה נפשך, אם יתנו להם מזלגות וכפות רגילות נבוא בטענה - היתכן, למה הפלו אותנו לרעה?

היהודים הלכו ליטול ידיים באולם השני, בו הוכן אוכל בתכלית הכשרות. נטלו ידיים. והנה, גם כן אותו המשחק - אין כף אין מזלג. יושבים וממתנים. הגויים הסתכלו מהצד, כיצד גם להם מביאים מזלג שאורכו מטר וחצי. הגויים המתונו בציפיה לראות איך יפול דבר.

חייכו היהודים. הרהרו שוב ושוב. ואז, אחד נתן לשני - כל יהודי נטל אוכל במזלג והאכיל את חברו היושב מעבר השני של השולחן... חלפה רבע שעה, נגמר האוכל!

אמר הרב, "אדוני המלך אתה רואה הבדל בין גוי ליהודי?... מדוע רק ליהודים עלה הרעיון בראשם להאכיל את השני?"

האמת היא רבותי, שאם אני נותן לחברי לאכול ומסייע לו להכניס לפה, הוא כנגדי הרי יסייע לי, ושנינו נצא מורווחים, אבל הגוי, בראש שלו - לא מעלה בכלל רעיון לתת לשני, (גם לי גם לך לא יהיה...). היהודים הספוגים ב"ואהבת לרעך כמוך" מסוגלים לחשוב בכיוון הזה אבל הגויים לא. מצבו של הגוי דומה לאותו קמץ שמעולם לא נתן, והנה הוא טבע בים של תל אביב. רץ המציל לעברו וצעק: "תן, תן לי יד". קרא הטובע מתוך הסערה: "לתת, אני אף פעם לא נותן". וכך טבע ונעלם בפי הדגים הטורפים. הגוי לא מכיר מה זה נקרא - השני, הזולת

עוד במתן תורה קיימנו בעצמנו "ואהבת לרעך כמוך". אנו אומרים בהגדה של פסח "אילו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו" במה "דיינו"? בכך שבהר סיני נעשינו כולנו - אחד. כבר שם, רבותי, הם לא אמרו: "אעשה ואשמע" אלא "נעשה ונשמע", חשבו על הזולת. כי דבר טוב אני רוצה לתת גם לשכני... יסוד היסודות.

בילדותי סיפרו לי סיפור.

בחור"ל בימים ההם עוד לא היתה תאורה מסודרת בבתי. כל אחד הדליק בביתו מנורת נפט. וכידוע שבחורף, יהודים היו קמים בשלש ארבע לפנות בוקר - ללמוד ולהגיד תהלים.

בערש"ק, יהודי אחד הכין לעצמו את מנורת הנפט שתדלק כל הלילה עד תשע בבוקר, כי ברוסיה לפעמים, עד שנכנס אור לבית כבר היה תשע בבוקר. הוא התעורר עם שחר ואין מנורה. האור כבה. אולי שכח לשים נפט די הצורך, בקיצור אין אור. מה עושים? היה לו שכן גוי. אבל "אמירה לעכו"ם שבות" ואסור להגיד לגוי "בבקשה תדליק בשבילי". לכן, עלה במוחו רעיון. הוא דפק בדלת של הגוי הקרא: "קום מהר. הבאתי לך וודקה מהעיר, עוד לא שתית בחיך כזו וודקה, קום!".

נטילת ידיים הוא לא צריך, הוא קם והגיע בזריזות לשתות וודקה. הוא נכנס לבית "מה איתך? כל כך חשוך כאן, אפשר לשבור את הראש והרגליים", ומיד ניגש - והדליק את המנורה. היהודי כל כך שמח. כי כאשר הגוי מבעיר את המנורה לצורכו "אדעתיה דנפשיה" מותר להשתמש בה לכתחילה. הגיש לו כוסית, והגוי שתה לרויה. "אתה רוצה עוד אחד?" "למה לא, בשמחה, תכנס לגרון עוד כוס יין שרף" הגוי שתה ושתה, עד שראשו החל להסתחרר והחליט כי חייבים לחזור למיטה. קם מהכסא, ניגש למנורה, כיבה אותה, יצא והלך לביתו...

כך נראה שכן גוי, כל זמן שהוא היה מעוניין לשתות לא כיבה, אבל מכאן ואילך הגוי לא חשב רגע "אולי היהודי לא רוצה אור" כיבה וגמרנו, הנה ההבדל בין עמ"י לאומות העולם. אם אדם חי רק בשביל עצמו, לא איכפת לו שהשני סובל, אינו מכיר שום דבר חוץ מעצמו, זה רע מאד.

אבל התורה זועקת "ואהבת לרעך כמוך" דע, כי אתה צריך לדאוג ולחשוב על השני! זו התכלית של החיים שאדם יחשוב במה אני יכול לעשות חסד? "עולם חסד יבנה".

תדעו לכם, כי בטבעו של אדם, ברא הקב"ה, ככל שאדם יותר נותן - הוא שמח יותר, כי בזה ממלא את התכלית של הבריאה. תכלית הבריאה היה לעשות חסד! (להגיד)